

TALOUSARVION LAADINTAOHJE 2025

Kunnanhallitus 20.5.2024

LAUKAAN KUNTA

Sisällys

Talousarvioprosessi ja aikataulu.....	3
Talouden vuosikello 2024.....	4
VUODEN 2025 TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT	5
Julkisen talouden suunnitelma ja kuntatalousohjelma 2025-2028.....	5
Laukaan väestömäärän ei ennakoida kasvavan	6
Kuntastrategia	6
Verotulot	8
Valtionosuudet	8
TALOUSARVIORAAMI 2025.....	10
Raamissa huomioidut muutokset.....	10
Talousarvion laadintaan liittyvät periaatteet	13
Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	13
Toiminnalliset tavoitteet	13
Avustukset	15
Toimintatulot.....	15
Henkilösuunnittelu ja –budjetointi.....	15
Sisäisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet	16
Seudullisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet	17
Tuloslaskelma	18
Investoinnit ja rahoituslaskelma.....	19
Hankinnat	23
Talousarvion kustannuspaikat vs. palveluluokat.....	26
Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen	26
Kuvaus käytänteistä.....	27

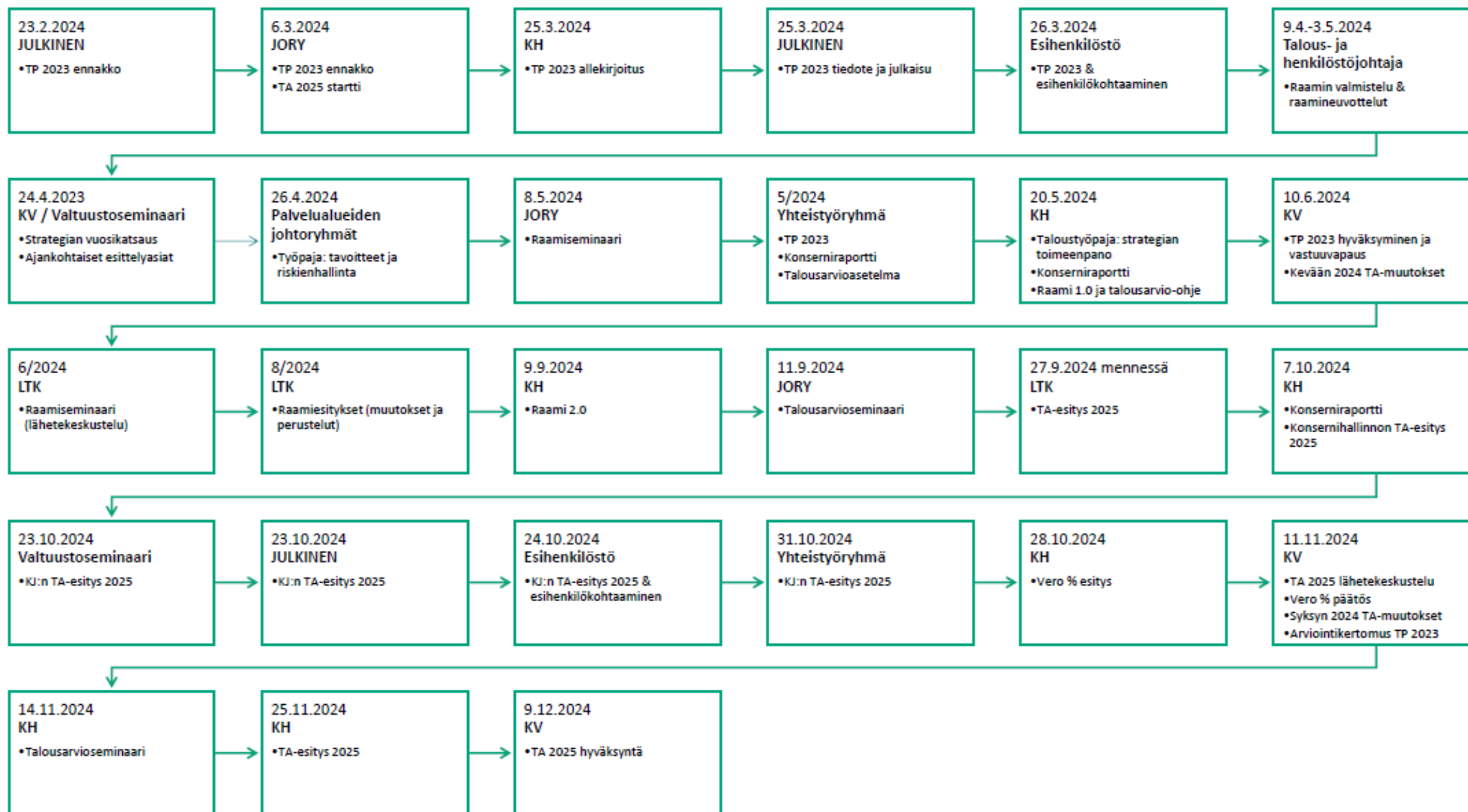
Talousarvioprosessi ja aikataulu

Kunnanhallitus antaa kokouksessaan 20.5.2024 talousarvio-ohjeen ja -raamin. Ict-palvelut, ruokapalvelut ja tilapalvelut ilmoittavat sisäiset veloitukset hallintokunnille ja taloushallintoon 30.6.2024 mennessä sähköpostitse, sekä intran ajankohtaisissa tiedotteissa. Elokuussa lautakunnat antavat esityksensä mahdollisista muutoksista raamiin, sekä muutosten perusteet. 9.9.2024 annetaan lopullinen raami talousarvioiden valmistelun pohjaksi.

Lautakuntien talousarvioesitykset tulee olla valmiit 27.9.2024 mennessä. Konsernihallinnon talousarvioesitys käsitellään kunnanhallituksessa 7.10.2024. Talousarvioprosessi etenee kunnanjohtajan talousarvioesityksellä ja mediatiedotteella 23.10.2024. Kunnanhallituksen talousarvioesitys on käsittelyssä 25.11.2024, ja kunnanvaltuusto hyväksyy talousarvion 9.12.2024.

Seuraavalla sivulla esitetään kunnan talouden vuosikello, jossa näkyvät talousarvioprosessin vaiheet.

Talouden vuosikello 2024

VUODEN 2025 TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT

Julkisen talouden suunnitelma ja kuntatalousohjelma 2025-2028

Suomen talouden taantuma osoittautui vuonna 2023 ennakoitua syvemmäksi. Talous supistui prosentin vuonna 2023. Vuoden 2024 alkupuoliskolle sijoittuneet lakot sekä odotuksia jyrkempi rakentamisen alamäki painavat taloutta alkuvuonna. Talouden ennakoidaan kuitenkin kääntyvän nousuun vienti- ja kulutuskysynnän vetäminä. Kyse on kuitenkin palautumisesta pitkän aikavälin verkkaiselle kasvutrendille. Bruttokansantuotteen ennakoidaan laskevan hieman vuonna 2024, ja kääntyvän hienoiseen kasvuun vuonna 2025. Valtiovarainministeriö ennakoi bruttokansantuotteen kasvavan 1,5 prosenttia vuonna 2026, 1,3 prosenttia vuonna 2027 ja 1,1 prosenttia vuonna 2028.

Euroopan keskuspankki on pitänyt vuoden 2023 syyskuusta lähtien ohjauksorkonsa neljässä prosentissa. Jos inflaatio kehittyy odotetusti, tulee keskuspankki laskemaan korkoaan. Inflaation ennakoidaan asettuvan keskuspankin tavoitteleman kahden prosentin tasolle vuoden loppuun mennessä. Vuoden 2024 lopussa korkojen ennakoidaan olevan kolmen prosentin tasolla. Pitkällä aikavälillä euriborkorkojen odotetaan asettuvan 2-3 prosentin tasolle.

Työllisyyden kasvu hiipui vuoden 2023 aikana, ja alkuvuodesta työmarkkinoiden tilanne on säilynyt loppuvuoden kaltaisena. Kehitys vaihtelee toimialoittain. Rakentamisen työllisyys vähenee merkittävästi, mutta paljon työllistävän palvelusektorin tilanne säilyy vakaana. Heikkenevän suhdannekehityksen myötä työllisyyden ennakoidaan supistuvan ja työttömyyden nousevan. Maltillisen elpymisen ennakoidaan alkavan vuonna 2025.

Kuntatalouden tulos vuodelta 2023 oli vahva ja samalla toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi positiiviseksi. Kertaluonteisilla sote-uudistukseen liittyvillä tekijöillä oli olennainen vaikutus positiiviseen tulokseen. Kertaerien taustalla kuntien tilanne on haastava. Vuonna 2024 kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan kääntyvän 1,1 mrd. euroa negatiiviseksi, sillä kuntien menot jatkavat kasvuaan. Samalla valtionosuudet pienentyvät ja verotulot supistuvat sote-uudistukseen liittyvien niin kutsuttujen verohäntien poistuessa. Verohäntillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kunnat saivat vuonna 2023 verotuloja sote-uudistusta edeltävän laajemman veropohjan mukaan.

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena. Silti kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee kehysvuosina noin 1,6–2,0 mrd. euroa negatiiviseksi. Vuonna 2023 kuntatalouden lainakanta oli noin 19,6 mrd. euroa, ja painelaskelmassa se uhkaa nousta tarkastelujakson lopulla 26,8 mrd. euroon. Synkkenevä kuntatalouden tilanne asettaa haasteita taloudenpidolle ja vaatii huolellista suunnittelua ja toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Kuntatalouden menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, mikäli kunnat ja kuntayhtymät pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta.

Hallituksen tavoitteena on, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuntatalouden tilanteen merkittävää kohenemistä, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,7 prosenttia vuonna 2027.

Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2024 yhteensä noin 13,8 miljardia euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot alenevat runsaalla 5 prosentilla. Vuonna 2025 verotulojen ennustetaan kasvavan 5 prosenttia. Kunnallisveron tuottoon kehyskaudella vaikuttavat etenkin hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Yhteisöveron tuottoennuste pohjautuu kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämäennusteen kehitykseen. Tämän lisäksi yhteisöveron tuottoon kehyskaudella vaikuttavat veroperustemuutokset. Kehyskaudella kiinteistöveron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 2,3 prosentin vuosivauhtia.

Vuonna 2024 kuntatalouden tilanne heikkenee kaikissa kuntakokoryhmissä, mikä selittyy pääosin verotulojen väkiintymisellä sote-uudistuksen jälkeiselle tasolle. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessään kuntataloutta vahvistavista toimenpiteistä, mutta siitäkin huolimatta vuodesta 2025 eteenpäin toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän kaikissa kuntakokoryhmissä. Kehyskauden loppua kohden mentäessä kaikkien kuntakokoryhmien toiminnan ja investointien rahavirta painuu negatiiviseksi. Ryhmien väliset, mutta myös ryhmien sisäiset erot ovat toisinaan kuitenkin suuria.

Kuntien toimintaympäristön muutos jatkuu edelleen. Sote-uudistuksen myötä myös kuntien tulo- ja menorakenne muuttuivat merkittävästi vuonna 2023. Verotulojen kokonaismäärä supistui 46 prosenttia ja valtionosuudet pienivät noin kaksi kolmasosaa. Samanaikaisesti kuntien toimintakulut puoliintuivat. Sote-uudistuksen jälkeen kuntien tehtäväkentässä painottuvat voimakkaasti lapsi- ja nuorisoikäluokkien tarvitsemien sivistystoimen palveluiden järjestäminen. Näihin tehtäviin kuuluvat muun muassa varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut. Syntyvyyden lasku on viime vuosikymmenen aikana pienentänyt lapsi-ikäluokkien kokoa ja vähentänyt lapsille ja nuorille suunnattujen palvelujen tarvetta koko maan tasolla. Tilanne kuitenkin vaihtelee kunnittain ja palveluittain. Maan sisäinen muuttoliike ja maahanmuutto ovat pitäneet syntyvyyttä ja lasten ja nuorten palvelutarvetta yllä tai jopa kasvattaneet sitä erityisesti kasvavissa kaupungeissa ja niiden kehyskunnissa. Väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön vähentyminen heikentävät kuntien veropohjaa. Ilman merkittävää syntyvyyden tai maahanmuuton kasvua huoltosuhteen, eli 15–64-vuotiaan työikäisen väestön määrän suhteessa muuhun väestöön, voidaan arvioida heikentyvän tulevana vuosikymmeniä valtaosassa kuntia. Jo pitkään jatkunut kuntien väestöllinen eriytymiskehitys on johtanut kuntien toiminnan ja talouden näkökulmasta hyvin erisuuntaisiin ja –asteisiin muutospaineesiin.

Vuoden 2025 alusta työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille ja kuntien muodostamille yhteistointa-alueille 1.1.2025. Samassa yhteydessä kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenee. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin myönnetään valtionosuusrahoitus.

Työllisyysalueita tulee olemaan 45. Laukaa kuuluu pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, johon kuuluu yhteensä 13 kuntaa. Vastuukuntana Äänekoski vastaa yhteistointinnan hallinnosta, palveluiden järjestämisestä, tuottamisesta ja organisoinnista.

Laukaan väestömäärän ei ennakoita kasvavan

Talousarvioesitysten tulee perustua talousarvio-ohjeessa annettuun väestöennusteeseen tunnuslukujen yhteismittisuuden varmistamiseksi. Vuoden 2025 asukasmäärä talousarviossa on 18.762 asukasta.

VÄESTÖENNUSTE								ENNUSTE			
Laukaa	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ikäluokat yhteensä	18 978	18 927	18 903	18 823	18 788	18 775	18 762	18762	18762	18762	18762
asukasluvun muutos	8	-51	-24	-80	-35	-13	-13	0	0	0	0
asukasluvun muutos, %	0,0 %	-0,3 %	-0,1 %	-0,4 %	-0,2 %	-0,1 %	-0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Kuntastrategia

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Laukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 6.6.2022 § 24 kunta-strategian vuosille 2022-2030.

Strategia rakentuu kolmen pääperiaatteen vaaraan, jotka kuvaavat tavoiteltavaa toimintakulttuuria Laukaan kunnassa. Nämä kolme ”peetä” ovat 1) pidemmälle, 2) positiivisesti ja 3) palvelun. Periaatteet on kuvattu tarkemmin seuraavassa kuvassa.

STRATEGIAMME

kolme toimintaperiaatetta

PIDEMMÄLLE

Näemme mahdollisuuksia ja etsimme uusia ratkaisuja. Teemme vastuullisia ja tulevaisuuskestäviä päätöksiä. Tavoitteenamme on laukaalaisten menestys ja hyvinvointi.

POSITIIVISESTI

Toimimme ja puhumme kannustavasti. Viestimme vahvuksistamme aktiivisesti. Ratkaisemme ongelmia rakentavasti.

PALVELLEN

Meillä on kehittämisen ja parantamisen palvelukulttuuri. Tavoitteenamme on rakentaa asukkaillemme parasta mahdollista arkea.

Periaatteiden lisäksi strategiassa on kolme keskeistä kärkiteemaa, jotka ovat 1) asukas, 2) henkilöstö ja 3) yrittäjät. Kullekin kärkiteemalle on asetettu kolme strategista tavoitetta sekä kuvattu tavoiteltua toimintakulttuuria kunkin kärkiteeman näkökulmasta. Strategisille tavoitteille on asetettu mittarit, joiden toteutumista seurataan strategiakaudella.

Strategiset tavoitteet ja niiden seuranta ja mittaaminen on koostettu yhteen seuraavassa kuvassa. Strategian seuranta raportoidaan osana tilinpäätöstä.

Strategian esittelymateriaalit kokonaisuudessaan löytyvät mm. verkkolevyllä kansioista: P:\Viestintä\Esittelemateriaalit_Laukaa\Kuntastrategia 2022-2030.

Tavoitteet, seuranta ja mittaaminen

TAVOITTEET / asukas

- Sujuvat arjen kuntapalvelut
- Asumisen tavoitteellinen johtaminen
- Kestävä kuntatalous

Asiakas- ja asukastyytyväisyys
Palautteen hyödyntäminen
Asumisen ohjelma
Uuden ohjelman laatiminen
ja sen tavoitteet

TAVOITTEET / työyhteisöt

- Hyvinvoivat työyhteisöt
- Palvelukulttuurin kehittäminen
- Laukaa houkuttelee lisää osaajia

Asiakas- ja asukastyytyväisyys
Palautteen hyödyntäminen
Henkilöstöhyvinvointikysely
Rekrytoinnin onnistuminen
Henkilöstön aloitteellisuus

TAVOITTEET / yrittäjät

- Laukaan profiilin nostaminen yritysmyönteisenä kuntana
- Nykyisten yritysten kasvuedellytysten mahdollistaminen
- Kehityshankkeet uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi

Elinkeino-ohjelma
Ohjelman tavoitteet
Kuntabarometri
Laukaan sijoittuminen
Yritystytyytyväisyystutkimus
Palautteen hyödyntäminen

MUUT MITTARIT

Ilmasto-ohjelma
Strategisten hankkeiden toteutuminen

TALOUS

Tavoite: Laukaan kunnalla ja kuntakonsernilla on ylijäämää taseessa.

Verotulot

Verotuloilla on merkittävä vaikutus kunnan talouden kannalta, sillä kunnan tulopohjasta noin 57 % kertyy verotuloista.

Talousarvioraami vuodelle 2025 on laadittu vuoden 2024 kiinteistöveroprosentilla. Vuoden 2025 kiinteistöveroprosentit säilyvät vuoden 2024 tasolla alla olevan taulukon mukaisesti.

KIINTEISTÖVERON VAIHTELUVÄLI JA KIINTEISTÖVERO 2025							
	Vaihteluväli	Vero	Muutos %-yks	Tuotto, €	Osuus, %	Tuotto, € jos	Tuotto-osuus
	2025	2025	vrt. 2024	2025		maksimi	maksimista
Maa-alueet**	1,30 % - 2,00 %	1,30 %	0,00	1 035 000	15,2 %	1 592 308	65,0 %
Rakennukset	0,93 % - 2,00 %	1,30 %	0,00	1 919 000	28,2 %	2 952 308	65,0 %
Vakituisen asunnon kiinteistövero	0,41 % - 1,00 %	0,70 %	0,00	3 210 000	47,3 %	4 585 714	70,0 %
Muun asuinrakennuksen kiinteistövero	0,93 % - 2,00 %	1,40 %	0,00	401 000	5,9 %	572 857	70,0 %
Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero	2,00 % - 6,00 %	3,00 %	0,00	23 000	0,3 %	46 000	50,0 %
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero	0,00 % - 2,00 %	1,10 %	0,00	205 000	3,0 %	372 727	55,0 %
Voimalaitoksen kiinteistövero	0,00 % - 3,10 %	2,85 %	0,00	0	0,0 %	0	0,0 %
YHTEENSÄ				6 793 000	100,0 %	10 121 914	67,1 %
				Kiinteistöveron tilityksen korjaukset*		-82 000	
				Kiinteistöveron tilitykset yhteensä		6 711 000	
				Kiinteistöveron tilitykset €/as		358	

*tilitykset ajoittuvat osittain ko. tilikauden ulkopuolelle

**maapohjan kiinteistöveron vaihteluväli päivitetty 1,30-20 prosenttiin. Toimenpide edellyttää maapohjan vero%:n eriyttämistä yleisestä kiinteistövero%:sta.

Seuraavassa taulukossa on kuntaliiton verotulojen ennustekehikkoon perustuva verotuloarvio vuodelle 2025-2027 verolajeittain eriteltynä.

VEROTULOT (1000 €)						Muutos 2024-2025	
	TP 2023	TAM2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	€	%
VEROLAJI							
Kunnallisvero	34 961	36 777	39 140	41 504	42 740	2 363	6,4 %
Yhteisövero	2 804	2 398	2 122	2 231	2 379	-276	-11,5 %
Kiinteistövero	6 563	6 643	6 711	6 711	6 711	68	1,0 %
VEROTULO	44 327	45 818	47 973	50 446	51 830	2 155	4,7 %

Kunnanvaltuusto tekee vuoden 2025 veroratkaisun kokouksessaan 11.11.2024 talouden vuosikellon mukaisesti.

Tässä laadintaohjeessa esitettävässä tuloslaskelmaennusteessa vuosien 2028-2029 vertulo on arvioitu keskimääräiseen verotulujen kehitykseen perustuen.

Valtionosuudet

Talousarvioraamin valtionosuuslaskelmat perustuvat kevään 2024 kehysriihen päätöksiin sekä määräytymistekijöiden muutoksiin, kuten väestö- ja sairastavuus sekä työttömyys- ja työvoimatietojen päivityksille sekä veroennusteen mukaiseen tasauslaskelmaan.

Laukaan kunnan valtionosuudet kasvavat vuoteen 2024 verrattuna 1,6 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien taso on kuitenkin tippunut vuoden 2023 tasosta 3,7 miljoonaa euroa. Seuraavassa taulukossa on kuvattu valtionosuuksien kehitys 2023-2025:

VALTIONOSUUDET (1000 €)	Muutos 2024-2025				
	TP 2023	TA/M 2024	TA 2025	€	%
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus*	11 346	6 601	9 043	2 442	37,0 %
Verotuloihin perustuva tasaus	8 091	7 592	8 184	592	7,8 %
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-1 385	-1 358	-1 359	-1	0,0 %
Verotulomenetysten kompensatiot	2 688	2 613	1 173	-1 440	-55,1 %
YHTEENSÄ	20 741	15 448	17 041	1 593	10,3 %

*Vuoden 2023 valtionosuuteen sisältyy 400.000 euroa harkinnanvaraista valtionosuutta

Valtio valmistelee kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2026 lukien. Uudistus voi tuoda merkittäviä muutoksia valtionosuusjärjestelmään. Talousarvion laadintaohjeen laatimishetkellä ei ole tiedossa millaisia ja minkä suuruisia muutoksia Laukaan kunnan tuloihin voi olla tulossa vuonna 2026.

TALOUSARVIORAAMI 2025

Vuoden 2025 talousarvioraamin taustaoletuksena ovat ennusteet verotulojen, valtionosuuksien, rahoituserien sekä poistojen kehityksestä. Vuoden 2023 jälkeen kunnalla on kertyneitä ylijäämiä taseessa 0,1 miljoonaa euroa. Tilinpäätösennusteen mukaan vuonna 2024 kunta tekee tappiollisen tuloksen, joten syntyvät alijäämät on pystyttävä kattamaan taloussuunnitelmakaudella. Suunnitelmakauden pituudeksi on otettu 2025-2028.

Vuoden 2025 talousarvioraamin perusteena on käytetty vuoden 2024 talousarviota sekä viimeisimpiä tietoja talousarvion toteumaennusteesta. Raamissa on huomioitu sopimusten mukaiset palkankorotukset, yleinen hintataso nousu ja toiminnallisten tai lakisääteisten muospaineiden vaikutukset kustannuksiin. Toiminnalliset muospaineet liittyvät esimerkiksi väestömuutosten aiheuttamiin palveluiden asiakasmäärien muutoksiin, lainsäädännöllisiin muutoksiin tai muihin rakenteellisiin seikkoihin, jotka väistämättä tai lähes väistämättä vaikuttavat palvelualueen talouteen. Lisäksi raamissa on huomioitu syksyllä 2023 hyväksytyyn talouden tasapainottamisohjelman säästötavoitteet. Raamiin ei sisälly tasapainottamisohjelman lisäksi muita talouden sopeutuksia.

Edellä mainittujen muutosten jälkeen toimintakate on 57,2 miljoonaa euroa, mikä on 0,8 miljoonaa euroa ja 1,4 prosenttia enemmän kuin vuoden 2024 toteumaennuste.

Vuoden 2025 talousarvion raami on sitova palvelualueilla toimintakatteen osalta. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden osalta säästöjen kohdentuminen palvelualueille tarkentuu valmistelun edetessä, mikä voi muuttaa palvelualuekohtaisia toimintakatteita. Kunnanhallitus käsittelee talousarvioraamia uudelleen 9.9.2024, jolloin raamiin voidaan tehdä tarkennuksia ja muutoksia.

Lautakuntien tulee talouden vuosikellon mukaisesti antaa raamin mukainen määräraha-kohtainen talousarvioesitys 27.9.2024 mennessä. Lautakunnilla on mahdollisuus tehdä kunnanhallitukselle perusteltu esitys raamin muuttamisesta elokuun loppuun mennessä.

Raamissa huomioidut muutokset

Tulojen osalta raamissa on huomioitu kahden prosentin korotus palvelualueiden ulkoisiin tuloihin perustuen yleiseen hintakehitykseen ja indeksikorotuksiin. Teknisen palvelualueen tulot kasvavat sisäisten vuokrien muutosten myötä 366.000 euroa. Tasapainottamisohjelman toimenpiteet kasvattavat konsernihallinnon tuloja 10.000 eurolla.

Kunta-alan voimassaolevat työ- ja virkaehtosopimukset päättyvät keuhällä 2025. Vuoden 2025 sopimuskorotukset eivät ole vielä tiedossa. Talousarvioraamin palkakehitysarvio perustuu kuntatalousohjelman kunta-alaa koskevaan ansiotason kehitysarvioon, joka on 3,6 prosenttia.

Yleisen hintojen nousun osalta varaudutaan 1,3 prosentin inflaatioon. Inflaatio on laskettu palvelualueiden ulkoisten palvelujen oston ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden yhteissummasta.

Sisäisten vuokrien muutokset on huomioitu tilapalvelun antamien ennakkotietojen mukaan. Tilapalvelu on huomioinut laskelmassa ylläpitovuokrien muutokset sekä tiedossa olevat tilamuutokset. Raamissa on huomioitu myös ICT-kustannusten sekä ruokapalvelun sisäisen laskutuksen muutokset. Arvioita tarkennetaan talousarvion valmistelun edetessä.

Toiminnallisissa muutoksissa on huomioitu seuraavat muutostekijät:

Konsernihallinto

- TE-uudistuksesta johtuvat kustannusmuutokset 2,0 miljoonaa euroa
- Vaalien järjestämiseen liittyvien kustannusten kasvu 35.000 euroa
- Kunnan päätearkiston digitointiprojekti 100.000 euroa
- Uusien tietojärjestelmien käyttöönotto- ja käyttökulut 50.000 euroa

- Kannustavan palkitsemisen kehittäminen 35.000 euroa

Sivistyspalvelut

- Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvu 170.000 euroa
- Leppäveden liikuntahallien päivävuorojen osto 250.000 euroa (vastaavasti 100.000 euron vähennys teknisestä palvelusta, jossa budjettivaraus on vuonna 2024)

Talouden tasapainottamisohjelma on huomioitu talousarvioraamissa täysimääräisesti. Tasapainottamisohjelman suunniteltujen vuodelle 2025 kohdistuvien sopeutusten kokonaismäärä on 3,1 miljoonaa euroa. Sopeutukset on jaettu palvelualueille parhaan arvion mukaan, mutta lopullinen säästöjen jakautuminen tarkentuu valmistelun edetessä. Tästä johtuen palvelualueiden toimintakatteisiin voi tulla muutoksia, mutta kunnan toimintakatetavoitteen tulee säilyä raamissa asetetulla tasolla, jotta kunnan taloussuunnitelma pysyy tasapainossa.

Talousarviovertailut										Muutos		
Toimintatulot	TAM 2024	<i>palkat</i>	<i>indeksi/ inflaatio</i>	<i>tilat</i>	<i>ICT</i>	<i>ruokapalv.</i>	<i>toiminnalliset muutokset</i>	<i>tasapainottamis ohjelma</i>	<i>muutos</i>	TA 2025	€	%
			2,00 %									
Konsernihallinto	3 174,0		46,1					10,0	46,1	3 220,1	46,1	1,5 %
Sivistyspalvelut	3 263,4	0,0	65,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	65,3	3 328,6	65,3	2,0 %
<i>varhaiskasvatus</i>	<i>740,6</i>		<i>14,8</i>						<i>14,8</i>	<i>755,4</i>	<i>14,8</i>	<i>2,0 %</i>
<i>perusopetus</i>	<i>1 574,8</i>		<i>31,5</i>						<i>31,5</i>	<i>1 606,3</i>	<i>31,5</i>	<i>2,0 %</i>
<i>muut sivistyspalvelut</i>	<i>948,0</i>		<i>19,0</i>						<i>19,0</i>	<i>966,9</i>	<i>19,0</i>	<i>2,0 %</i>
Tekniset palvelut	25 395,5		102,5	366,0			0,0		468,5	25 864,0	468,5	1,8 %
YHTEENSÄ	31 832,9	0,0	213,9	366,0	0,0	0,0	0,0	10,0	579,9	32 412,8	579,9	1,8 %

Talousarviovertailut										Muutos		
Toimintakulut	TAM 2024	<i>palkat</i>	<i>inflaatio</i>	<i>tilat</i>	<i>ICT</i>	<i>ruokapalv.</i>	<i>toiminnalliset muutokset</i>	<i>tasapainottamis ohjelma</i>	<i>muutos</i>	TA 2025	€	%
		3,60 %	1,30 %									
Konsernihallinto	8 792,3	133,0	32,0	-86,0			2 220,0	-908,9	1 390,1	10 182,4	1 390,1	15,8 %
Sivistyspalvelut	59 162,7	1 060,0	128,0	504,0	-10,0	-54,0	420,0	-1 401,1	646,9	59 809,6	646,9	1,1 %
<i>varhaiskasvatus</i>	<i>16 637,5</i>	<i>260,0</i>	<i>68,0</i>	<i>42,0</i>		<i>-34,0</i>	<i>170,0</i>	<i>-130,9</i>	<i>375,1</i>	<i>17 012,6</i>	<i>375,1</i>	<i>2,3 %</i>
<i>perusopetus</i>	<i>34 157,8</i>	<i>645,0</i>	<i>45,0</i>	<i>463,0</i>		<i>-20,0</i>		<i>-718,3</i>	<i>414,7</i>	<i>34 572,4</i>	<i>414,7</i>	<i>1,2 %</i>
<i>muut sivistyspalvelut</i>	<i>8 367,4</i>	<i>155,0</i>	<i>15,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-10,0</i>		<i>250,0</i>	<i>-551,8</i>	<i>-142,8</i>	<i>8 224,6</i>	<i>-142,8</i>	<i>-1,7 %</i>
Tekniset palvelut	20 298,3	220,0	110,0	-52,0			-100,0	-826,6	-648,6	19 649,7	-648,6	-3,2 %
YHTEENSÄ	88 253,3	1 413,0	270,0	366,0	-10,0	-54,0	2 540,0	-3 136,6	1 388,4	89 641,7	1 388,4	1,6 %

89 641,7

Talousarviovertailut										Raami	Muutos 2024-2025	
Toimintakate	TAM 2024	<i>palkat</i>	<i>inflaatio</i>	<i>tilat</i>	<i>ICT</i>	<i>ruokapalv.</i>	<i>toiminnalliset muutokset</i>	<i>tasapainottamis ohjelma</i>	<i>muutos</i>	TA 2025	€	%
Konsernihallinto	5 618,3	133,0	-14,1	-86,0	0,0	0,0	2 220,0	-918,9	1 344,0	6 962,3	1 344,0	23,9 %
Sivistyspalvelut	55 899,3	1 060,0	62,7	504,0	-10,0	-54,0	420,0	-1 401,1	581,6	56 481,0	581,6	1,0 %
<i>varhaiskasvatus</i>	<i>15 896,9</i>	<i>260,0</i>	<i>53,2</i>	<i>42,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-34,0</i>	<i>170,0</i>	<i>-130,9</i>	<i>360,3</i>	<i>16 257,2</i>	<i>360,3</i>	<i>2,3 %</i>
<i>perusopetus</i>	<i>32 583,0</i>	<i>645,0</i>	<i>13,5</i>	<i>463,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-20,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-718,3</i>	<i>383,2</i>	<i>32 966,1</i>	<i>383,2</i>	<i>1,2 %</i>
<i>muut sivistyspalvelut</i>	<i>7 419,4</i>	<i>155,0</i>	<i>-4,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-10,0</i>	<i>0,0</i>	<i>250,0</i>	<i>-551,8</i>	<i>-161,8</i>	<i>7 257,6</i>	<i>-161,8</i>	<i>-2,2 %</i>
Tekniset palvelut	-5 097,2	220,0	7,5	-418,0	0,0	0,0	-100,0	-826,6	-1 117,1	-6 214,3	-1 117,1	21,9 %
YHTEENSÄ	56 420,4	1 413,0	56,1	0,0	-10,0	-54,0	2 540,0	-3 146,6	808,5	57 228,9	808,5	1,4 %

Talousarvion laadintaan liittyvät periaatteet

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä kunnan taseessa ei ole kertyneitä alijäämiä. Kunnalla ei ole voimassa kuntalain mukaista alijäämien kattamisvelvollisuutta. Vuoden 2024 talousarvio on kuitenkin alijäämäinen ja taloussuunnitelman perusteella näyttää siltä, että tilinpäätöksessä 2024 taseeseen kertyy alijäämiä.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 § 37 talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2024-2026. Sen tavoitteena on, että kunnan tase on ylijääminen vuonna 2027 ja kunnan velkamäärä ei kasva vuodesta 2023 vuoteen 2030 mennessä. Tasapainottamisohjelma sisältää kuusi miljoonaa euroa pysyviä taloutta vahvistavia toimenpiteitä.

Voimassaolevan taloussuunnitelman ennusteet ovat muuttuneet sen hyväksymisen jälkeen. Verorahoituksen enustetaan olevan vuosittain noin 1,5 miljoonaa euroa taloussuunnitelmaa heikompi vuodesta 2025 alkaen. Tästä johtuen hyväksytyt tasapainottamisohjelman mukaiset sopeutukset eivät riitä tuomaan taloussuunnitelman mukaista tulosta suunnitelmavuosille. Vuoden 2023 ennakoitua parempi tulos on kuitenkin vahvistanut lähtötasoa ennen tappiollisia vuosia sekä siirtää kuntalain mukaista alijäämien kattamisvelvollisuutta myöhäisempään ajankohtaan.

Tähän laadintaohjeeseen päivitetty taloussuunnitelma sisältää talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteillä tavoitellut säästöt täysimääräisesti. Taloussuunnitelmaan ei ole lisätty muita taloutta sopeuttavia toimenpiteitä.

Talousarviossa talouden tasapainottamistoimenpiteet tulee kirjata eritellysti palvelualueen toimintasuunnitelman yhteyteen.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet ovat kuntalain mukaisia valtuuston vahvistamia tavoitteita. Kuntalain mukaan talousarviossa osoitetaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä näiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Tällä lainkohdalla on haluttu korostaa toiminnallisten tavoitteiden merkitystä talousarviossa. Lainkohdan tulkinnan mukaan toiminnalliset tavoitteet sekä määrärahat ovat oikeudellisesti yhtä sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle. Toimialojen tulee asettaa määrä-, laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit voidaan esittää esim. numeroina tai yksinomaan sanallisesti.

Tavoitteiden saavuttaminen kuvaillaan vastaavan vuoden toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Sitovat tavoitteet tulee olla kunnan strategian mukaisia ja edesauttaa siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset tavoitteet sitovat lautakuntia ja viranhaltijoita samalla tavalla kuin sitovat määrärahat. Talousarvion laadinnassa on huomioitava kunnan strategian mukaiset tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista seurataan talouden osavuosikatsausten yhteydessä. Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään oheisen taulukon mukaisesti. Taulukkoa hyödynnetään myös sitovien tavoitteiden seurannassa tilinpäätöksessä.

Tavoitteiden asettamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on valtuustotasoinen asiakirja. Tavoitteiden tulee olla riittävän merkittäviä koko kunnan toiminnan kannalta. Tavoitteiden tulee edistää kuntastrategian toteutumista. Tavoitteiden vaatima resursointi tulee vastavuoroisesti näkyä määrärahoissa ja esimerkiksi henkilöstösuunnitelmassa. Palvelualueen toiminnallisten tavoitteiden määrä on 3-10 kpl. Talousarviossa määriteltyjen tavoitteiden lisäksi palvelualueilla, tulosyksiköillä ja tulospaikoilla voi olla monia alemman tason tavoitteita, mutta niitä kaikkia ei tarvitse käsitellä talousarviossa ja ne eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

Tavoitteiden asettamiseen kannattaa paneutua perusteellisesti. Seuraavassa annetaan muutamia vinkkejä hyvien talousarviotavoitteiden laatimiseksi.

Hyvä talousarviotavoite on:

1. **Aidosti muutosvoimainen** – mitä on tapahtunut tämän tavoitteen toteutumisen jälkeen?
2. **Asiakkaalle (kuntalaiselle) arvoa tuottava** – sisäistä kehittämistä tavoitteeksi vain harkiten
3. **Inspiroiva** – riittävän kunnianhimoinen ja merkityksellinen
4. **Tarkkarajainen ja konkreettinen** – aikajänne (mielellään yksi vuosi), lähtötaso, tavoitetaso
5. **Toteutettavissa** – kunnianhimon kanssa jalat maassa

Tavoitteet tulee linkittyä kuntastrategiaan. Strategian tulee ohjata kunnan toiminnan kehittymistä. Seuraavassa on kuntastrategiasta kiteytettyjä strategisia muutoksia/muutostavoitteita, joihin talousarviotavoitteet tulee linkittyä. Tavoitetaulukon ensimmäisessä sarakkeessa (Strateginen linjaus/tavoite) tulee siis aina olla jokin seuraavista strategisista muutoksista ja tavoitteen tulee edistää muutoksen toteutumista, jotta varmistumme tavoitteiden ohjaavan kuntaa strategisesti oikeaan suuntaan:

Laukaan kunnan strategiset muutokset:

1. Asukastyytyväisyys paranee
2. Asiakastyytyväisyys paranee
3. Henkilöstön hyvinvointi paranee
4. Työnantajamielikuva paranee
5. Yritystyytyväisyys paranee
6. Uutta liiketoimintaa syntyy
7. Kuntatalouden tasapaino vahvistuu

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
<i>Mihin kuntastrategian mukaiseen strategiseen muutokseen toiminnallinen tavoite linkittyy?</i>	<i>Toiminnallinen tavoite kuvattuna mahdollisimman yksiselitteisesti. Tavoitteessa pyritään määrittelemään kohdevuoden tavoite, mutta tavoitteet voivat olla myös monivuotisia ja toistua useassa perättäisessä talousarviossa.</i>	<i>Miten tavoitteen toteutumista mitataan? Mahdollisuuksien mukaan käytetään selkeästi määriteltyjä määrällisiä mittareita. Tarvittaessa määritellään laadullinen arviointi ja miten se toteutetaan ja kuka sen toteuttaa.</i>	<i>Kuvataan tavoitteenasettelun ja mittareiden kautta olennaisilta osin lähtötaso ja tavoitetaso suunnitelmavuonna</i>
<i>Esimerkki: Asiakastyytyväisyys paranee</i>	<i>Esimerkki: Kehitetään perheiden kohtaamista palveluissa mm. henkilöstön vuorovaikutusosaamiseen panostamalla. Kehitetään monikanavaista</i>	<i>Esimerkki: Vuosittainen asiakastyytyväisyyskysely – tulosten keskiarvo kehittyä edelliseen vuoteen</i>	<i>Esimerkki: Tulos 2024 43 pistettä Tavoitetaso 2025 53 pistettä.</i>

	<i>viestintää, jotta kaikki asiakasperheet tavoitetaan.</i>	<i>verrattuna vähintään 10 pisteellä.</i>	
--	---	---	--

Avustukset

Lautakuntien talousarvioesityksien yhteydessä tulee listata kaikki lautakunnan alaisuudesta myönnettävät avustukset yhteisöille.

Toimintatulot

Lautakuntien talousarvioesityksen tulee sisältää realistinen arvio vuoden 2025 käyttötalouden tulojen määrästä. Tulopohjan säilyttämiseksi lakimuutoksia vastaavat korotukset tulee tehdä maksuihin. Laissa määritellyt maksut peritään enimmäismääräisinä. Toimintatulojen korottamista tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää osana sopeutusta.

Henkilösuunnittelu ja –budjetointi

Työmarkkinatilanne ja palkkaratkaisun taso

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa vuoteen 30.4.2025 asti. Vuoden 2025 aikana tehtävät sopimuskorotukset eivät ole tiedossa. Talousarvioraamiin on tehty kuntatalousohjelmaan perustuen henkilöstökuluihin 3,6 prosentin korotusvaraus, joka sisältää muutokset sekä palkkoihin että sivukuluihin. Henkilöstöhallinto toimittaa talousarvion valmistelijoille palkkaliitteen, jonka avulla henkilöstökulujen arvioidut muutokset lasketaan talousarvion valmisteluvaiheessa.

Henkilöstösuunnitelma talousarviossa

Talousarviossa esitetään henkilöstösuunnitelmat tulosityksittäin henkilötyövuosina 0,25 htv:n tarkkuudella. Henkilöstösuunnitelmassa eritellään vakinaisessa ja määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö. Henkilöstösuunnitelma esitetään myös taloussuunnitelmavuosille. Talousarvioon varataan määrärahat henkilöstösuunnitelman mukaisiin palkkauskustannuksiin.

Talousarvion henkilöstösuunnitelma on kunnanhallitukseen nähden sitova. Vuonna 2025 työsuhteisen tehtävän ja virkasuhteisen opettajan tehtävän täyttölupaa ei tarvitse hakea kunnanhallitukselta, mikäli tehtävän täyttö on sitovan henkilöstösuunnitelman mukainen vaan täyttöluvan voi myöntää palvelualuejohtaja. Henkilöstösuunnitelma on sitova myös suunnitelmavuosien osalta siten, että toistaiseksi voimassa olevan tehtävän täyttö lasketaan myös suunnitelmavuosien henkilötyövuosiin. Jos tehtävän täyttäminen vuonna 2025 aiheuttaa henkilöstösuunnitelman henkilötyövuosien ylityksen taloussuunnittelukaudella, tulee asia käsitellä henkilöstösuunnitelman muutoksena kunnanhallituksessa.

Henkilöstösuunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus tulosityksikön henkilöstön vaihtuvuudesta ja suunnitelluista muutoksista. Henkilöstösuunnitelmaa varten täytettävä taulukko sisällytetään valmistelijoille annettavaan talousarvion laadintapohjaan.

Palkkaliite henkilöstösuunnittelun ja –budjetoinnin apuna

Henkilöstösuunnittelun ja –budjetoinnin apuna käytetään palkkaliitettä, jotka henkilöstöhallinto toimittaa käyttöohjeineen palvelualueille.

Palkkaliitteen avulla saadaan tiedot vakinaisesta henkilöstöstä, jolla on voimassa oleva palvelussuhde kesäkuussa 2024 sekä arviot määräaikaisen henkilöstön käytöstä kustannuspaikoittain perustuen vuoden 2023 toteumatietoihin. Siten palkkaliite on vain osa henkilöstösuunnittelua ja palkkojen budjetointia. Kukin yksikkö arvioi ja laskee

palkat sen henkilöstön osalta, joka ei ole raporteilla, eli uudet palkattavat henkilöt ja määräaikaiset. Palkkaliite auttaa uuden henkilöstön palkkakustannusten arvioinnissa, koska siihen voi lisätä uusia henkilöitä tai siitä voi poistaa vanhaa henkilöstöä. Valmistelussa tulee lisäksi huomioida henkilöstösivukulut.

Palkkaliitteestä muodostetaan henkilöstösuunnitelma, josta käy ilmi vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön määrä toiminnoittain sekä henkilöstön nimikkeet. Palkkaliitteestä saa laskettua henkilötyövuodet talousarvion laadittavaa henkilöstösuunnitelmaa varten. Talousarviota varten muokatut palkkaliitteet tallennetaan P:\Talous-hallinto\TALOUSARVIOT\TA 2024 sijaitsevaan palvelualueen valmistelukansioon.

Henkilöstösivukulut valmistellaan vuoden 2024 sivukuluprosenttien ja kuntaliiton ennusteen mukaisesti. Palkkaliitteeltä saadaan laskettua myös sivukulut:

Sairausvakuutusmaksu (4150)	1,73 %
Työttömyysvakuutusmaksu (4160)	0,57 %
Tapaturmavakuutusmaksu (4170)	0,34 %
Muut sosiaalivakuutusmaksut (4180)	0,03 %
Palkkaperusteinen KuEL – maksu (4100)	16,8 %
VaEL – maksu (4110)	16,1 %

Mikäli raporteista on jotain kysyttävää tai tarvitset apua palkkakulujen arviointiin, voit ottaa yhteyttä henkilöstösuunnittelija Kaija Koskenniemeen, puh. 050 315 3310 tai kaija.koskenniemi@laukaa.fi.

Sisäisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet

Raamitaulukossa on alustava yhteenveto sisäisten erien muutoksista palvelualuekohtaisten talousarvioesitysten valmistelua varten. Lautakuntien talousarvioesityksissä tulee budjetoida sisäiset veloitukset kokonaisuudessaan. Ict-palvelut, ruokapalvelut ja tilapalvelut ilmoittavat sisäiset veloitukset hallintokunnille ja taloushallintoon tili/kustannuspaikka –tarkkuudella 30.6.2024 mennessä sähköpostitse, sekä intran ajankohtaisissa tiedotteissa. Tiedot syötetään Proeconomicaan keskitetysti taloushallinnossa. Taloushallinto ilmoittaa hallintokunnille, kun sisäiset erät on tallennettu ohjelmaan.

Kunnan sisällä tapahtuvien sisäisten myyntien tulee olla yhtä suuria sisäisten ostojen kanssa. Tämä tarkoittaa, että toisen yksikön tuotto on aina toisen yksikön kustannus. Sisäisille tapahtumille on kirjanpidossa omat tilit (SIS.). Talousarviossa huomioidaan vain suuruusluokaltaan oleelliset sisäiset erät. Vähäisemmät sisäiset ostot ja myynnit budjetoidaan ulkoisille tileille.

Tietohallinto

Laukaan kunnan tietohallinnon (kp 013403) talousarvio laaditaan siten, että toimintatuotot kattavat toimintakulut sekä poistot edellisvuosien investoinneista. Laitemäärissä tapahtuvien muutosten vaikutukset kustannuksiin huomioidaan vuonna 2025 kahden kuukauden välein.

Tietohallinto laskuttaa kaikista laitteista jotka on kytketty tietoverkkoon tai tietohallinnolla on hankinta- ja ylläpito-vastuu: työasemat, tabletit, kopiokoneet, valvontalaitteet (kiinteistövalvonta, kameravalvonta jne.) yms. Laitteet ovat jaettu useaan eri luokkaan lähinnä niiden kriittisyyden ja käytön mukaan. Sisäisiin tietohallintopalveluihin otetaan huomioon myös henkilöstön (käyttäjätunnusten) määrä.

TIETOKONELAITTEET (pöytäkone, kannettava, tabletti), arvioitu käyttöikä 60kk

Vuosikustannukset luokittain ovat:

Luokka 1, hallinnon pöytäkone: 330 euroa

Luokka 2, hallinnon kannettava: 660 euroa

Luokka 3, oppilastyöasemat: 330 euroa

Luokka 4, valvontalaitteet, edulliset tabletit: 80 euroa

Luokka 5, tabletit: 200 euroa

Luokka 6, muut (esim. monitoimilaitteet): laskutetaan todellisten kustannusten mukaan

Luokka 7, palvelimet: 900 euroa

PUHELIMET, arvioitu käyttöikä 36kk

Vuosikustannukset luokittain ovat:

Peruspuhelin: 30 euroa

Älypuhelin: 80 euroa

Erikoispuhelin: 250 euroa

Puhelinkustannus sisältää laitteen hankintakustannuksen ja niiden ylläpidon ja palvelut (ohjeistus, sähköpostit ja kalenterit puhelimeen, liittymien avaukset jne.), mutta ei liittymästä aiheutuneita kustannuksia (kuukausimaksut, puhelut, datamaksut, muut palvelut).

KÄYTTÄJÄT

Vuoden 2025 talousarviossa työntekijän ja luottamushenkilön vuosittainen yksikköhinta on 80 euroa henkilöltä. Tämä laskutetaan käyttäjätunnuksiin perustuen kerran vuodessa.

Lisätiedot tietohallintopäällikkö Olli-Markus Kantlin: 040 6700 994, olli-markus.kantlin@laukaa.fi

Ruokapalvelut

Ruokapalvelun talousarvio laaditaan siten, että toimintatuotot kattavat toimintakulut, poistot ja vyörytykset. Vuodelle 2025 yleisten kustannusten ja elintarvikkeiden hinnan nousun arvioidaan olevan noin viiden prosentin luokkaa. Palvelualuekohtaiset ruokapalvelun kustannukset ja yksikköhinnat tarkentuvat talousarvion valmistelun edetessä.

Kilpailullisilla markkinoilla tapahtuva toiminta eriytetään omalle kustannuspaikalleen.

Lisätietoja antaa Elisa Pollari: 040 623 8187 / elisa.pollari@laukaa.fi

Tilapalvelu

Sisäisen vuokrauksen malli uudistui vuodelle 2024. Sisäinen vuokra koostuu kiinteistön ylläpito- ja pääomavuokrasta. Ylläpitovuokran osuus määräytyy edellisen vuoden toteutuneiden ylläpitokustannusten mukaisesti. Pääomavuokra, joka tarkastetaan vuosittain, pohjautuu rakennuksen teknisiin arvoihin. Palvelualueille myönnetään tarvittavat määrärahat vuokrien kattamiseksi.

Seudullisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet

Ympäristöterveydenhuolto

Yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntien maksuosuudet määräytyvät niin, että kukin kunta maksaa neuvotte luissa sovitun kiinteän asukaskohtaisen hinnan yhteistoiminnan toteutuneista kokonaiskuluista. Vuoden 2025 talousarviokehityksen perusteena on käytetty vuoden 2024 talousarviota. Kehyksessä on huomioitu palkkaratkaisun vaikutukset ja sisäisten erien muutokset.

Ympäristöterveydenhuolto toimittaa vuoden 2025 talousarvioesityksen lausunnolle yhteistoiminta-alueen kunnille kesäkuun loppuun mennessä.

Maaseutuhallinto

Yhteistoiminta-alueen kustannukset jaetaan sopijakuntien kesken käyttäen laskentaperusteena tilalukumäärää, joka määritellään toimintavuotta edeltävän vuoden kuntien aktiivitulojen (tukea hakevat tilat) määrien perusteella. Vuoden 2025 talousarviokehityksen perusteena on käytetty vuoden 2024 talousarviota. Kehyksessä on huomioitu palkkaratkaisun vaikutukset ja sisäisten erien muutokset.

Maaseutuyksikkö toimittaa vuoden 2025 talousarvioesityksen lausunnolle yhteistoiminta-alueen kunnille 1.7.2025 mennessä.

Tuloslaskelma

Seuraavassa taulukossa on esitetty talousarvioraamin mukainen tuloslaskelma vuoden 2025 talousarvioksi sekä vuosien 2026–2027 taloussuunnitelma. Suunnitelmavuosien toimintatuloissa ja -kuluissa on huomioitu ennuste yleisestä talouskehityksestä sekä talouden tasapainottamisohjelman sopeutustoimenpiteet. Kunnan taloussuunnitelman tulee olla tasapainoinen eli taloussuunnitelman viimeisenä vuonna kunnalla ei saa olla kertyneitä alijäämiä. Tuloslaskelmaa päivitetään suunnittelun tarkentuessa talousarvioprosessin edetessä.

Tuloslaskelma	TP 2023	TAM 2024*	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	28 764 320	31 832 890	32 413 800	33 062 076	33 723 318
Myyntituotot	9 077 482	8 333 480			
Maksutuotot	1 499 276	1 425 000			
Tuet ja avustukset	2 492 280	1 859 140			
Muut tuotot	15 695 282	20 215 270			
Toimintakulut	82 561 856	88 253 300	89 641 700	89 391 700	91 402 400
Henkilöstökulut	40 032 136	40 528 880			
Palvelujen ostot	20 657 193	21 391 420			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 620 789	5 225 430			
Avustukset	2 418 400	2 235 690			
Muut menot	13 833 339	18 871 880			
Toimintakate	-53 797 536	-56 420 410	-57 227 900	-56 329 624	-57 679 082
Verotulot	44 327 189	45 818 000	47 973 000	50 446 000	51 830 000
Valtionosuudet	20 740 593	15 448 000	17 041 000	17 075 000	17 400 000
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	350 728	380 000	390 000	565 000	545 000
Muut rahoitustuotot	416 934	200 000	300 000	300 000	300 000
Korkokulut	1 865 444	3 250 000	3 000 000	2 800 000	2 500 000
Muut rahoituskulut	6 986	15 000	10 000	10 000	10 000
Vuosikate	10 165 478	2 160 590	5 466 100	9 246 376	9 885 918
Suunnitelman mukaiset poistot	7 348 415	7 775 000	7 900 000	8 000 000	8 000 000
Satunnaiset erät**	0	0	0		5 000 000
Tilikauden tulos	2 817 063	-5 614 410	-2 433 900	1 246 376	6 885 918
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toimintatulot/toimintamenot, %	35 %	36 %	36 %	37 %	37 %
Vuosikate/Poistot, %	138,3 %	27,8 %	69,2 %	115,6 %	123,6 %
Vuosikate, euro/asukas	542,16	115,16	291,34	492,82	526,91
Kertynyt yli-/alijäämä	101 803	-5 512 607	-7 946 507	-6 700 131	185 787

*TAM 2024 –sarakeeseen on sisällytetty KH:n 20.5.2024 käsittelyssä olevat talousarviomuutokset.

**2M€:n satunnainen erä vuodelta 2024 on siirretty vuodelle 2027. Vuoden 2027 satunnaiset erät ovat näin ollen 2 M€+3M€=5M€. Mahdollinen talousarviomuutos vuodelle 2024 käsitellään myöhemmin vuonna 2024.

Investoinnit ja rahoituslaskelma

Investointien budjetoinnin yleiset periaatteet

Pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa otetaan huomioon taloudellinen tilanne, väestökehitys, palveluverkkoselvitys sekä palvelutuotannon tarpeet. Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja –tulot. Käyttöomaisuuden hankinnat, jotka ovat vähintään 10.000 euroa ja jotka vaikuttavat tuotannontekijänä useana tilikautena, käsitellään investointiosassa. Pienhankintarajan alle jäävät investoinnit merkitään käyttötalouden menoksi. Investointia eivät ole vuosikorjausmenot. Korjaus- ja huoltomenot, joiden seurauksena hyödykkeen tulontuottamiskyky tai käyttö palvelutuotannossa voidaan säilyttää ennallaan (tai palauttaa ennalleen), kirjataan syntymistilikauden kuluksi.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Hankkeet ja hankeryhmät voidaan ryhmitellä tarvittaessa toimielimittäin ja tehtävittäin. Monivuotisista hankkeista esitetään myös kokonaiskustannusarvio. Hankkeen perusteluissa valtuusto voi antaa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottumista myöhemmin kokonaiskustannusten rajoissa. Investointiosassa tai sen perusteluissa määritellään valtuustoon nähden sitova taso.

Jos investointeja on rahoitettu leasingilla tai elinkaarimallilla, vuokratuloja ei merkitä investointiosaan vaan käyttötalouteen. Talousarviossa on huomioitava kuntakonsernin vastuut ja veloitteet, jolloin kyseiset hankkeet kuvataan tekstiosassa ja arvioidaan kokonaisvastuut, joihin kunta sitoutuu.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet. Lisäksi selvitetään, tavoitellaanko investoinnilla palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Hankekohtaisissa tavoitteissa luokitellaan, onko kyseessä uus-, laajennus- vai korvausinvestoinnista.

Investointiosan tuloarviot muodostuvat investointien rahoitusosuuksista sekä aiemmin toteutettujen investointien myynneistä. Myyntitulot budjetoidaan investointitulona tasearvon mukaisena. Arvioitu luovutusvoitto tai –tappio budjetoidaan käyttötalousosaan.

Laukaan kunnan poistosuunnitelman mukaan hyödykekohtaisesti käytetään poistosuunnitelman alarajaa. Mahdollisille alarajan ylittävillä poistoilla tehdään hyödykekohtainen poistosuunnitelma. Talousarvion tekstiosassa perustellaan mahdollinen alarajaa pidemmän poistoajan käyttö. Eriyinen hyödykekohtainen peruste pidemmälle poistoajalle voi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos on ilmeistä, että hyödykkeen käyttöikä rakennusteknisistä syistä, alhaisen käyttöasteen takia tai muusta syystä tulee olemaan tavanomaista pidempi. Poistosuunnitelman alarajan ylittävät poistoajat hyväksytään hankesuunnitelman tai talousarvion yhteydessä.

Irtaimistoleasing

Kunta on tehnyt sopimuksen Kuntarahoitus Oy:n kanssa irtaimiston rahoituksesta leasingilla.

Irtaimistoleasingilla on tarkoitus hankkia **käyttöomaisuutta** (tavaroita), joita normaalisti hankittaisiin **investointina**. Irtaimistoleasingilla ei voi hankkia palveluja, koska tavara on leasingin vakuutena, eli leasingyhtiö omistaa tavaran kunnes se on kokonaan maksettu.

Investoinnin luonne on sellainen, että se lisää kunnan varallisuutta. Toiseksi investoinnin alaraja on 10.000 euroa (yksittäinen tavara tai tavararyhmä, esim. auto, kalusteet, tekniset laitteet, toimistolaitteet). Tämän vuoksi irtaimiston leasingrahoituksella tulee tehdä vain hankintoja, jotka täyttävät investoinnin luonteen, eli **hankinta on yli 10.000 euroa ja käytössä useana tilikautena**. Alle 10.000 euron hankintoihin tulee varata määräraha käyttötalouteen.

Käyttöhyödykkeiden hankinnassa on pyrittävä keskittämään hankinnat mahdollisimman pienelle toimittajajoukolle, eli hankinnat on suunniteltava siten, että tavarat voidaan hankkia samalta toimittajalta mahdollisimman suurissa erissä.

Koska hankinnat ylittävät kunnan pienhankintaohjeen vähäisen hankinnan rajan, tulee hankinnat kilpailuttaa. Kilpailuttamisen tiimoilta olkaa yhteydessä palvelualueenne hallinto- ja talouspäällikköön tai hankinta- ja kehittämisspäällikköön. Irtaimistoleasingjärjestelmä ehtoineen on tuotava toimittajalle vahvasti esille pakollisena vaatimuksena kilpailuttamisvaiheessa. Usein pienet yritykset eivät ole tietoisia irtaimistoleasingista ja sen toiminnasta, vaan he voivat vaatia, että leasingrahoitusyhtiö avaa heille tilin. Tähän ei voida suostua vaan tällaisissa tapauksissa kannattaa vaihtaa toimittajaa.

Kuntarahoitus laskuttaa irtaimistoleasingiin hankitut tavarat 3 kk välein, joten käyttötalouteen on varattava varat vuosittaisiin leasingmenoihin tilille 4860 Muut vuokrat. Leasingvuokrien laskutus alkaa juosta noin 3 kuukauden kuluttua hankinnasta, joten usein jo ensimmäiselle vajaan leasingvuodelle on varattava käyttötalouteen katetta leasingvuokrien maksuun.

Leasingajat ovat pääsääntöisesti:

- pienlaitteet (IT-laitteet, toimistokoneet, tekniset kojeet ja laitteet) 60 kk (5 v), jäännösarvo 1 %
- muu käyttöomaisuus (kalusteet) 84 kk (7 v), jäännösarvo 5 %
- ajoneuvot 60 kk (5v), jäännösarvo 10 %

Leasingkorko on 0,58 % + 3 kk euribor. Jos euribor on alle 0%, on korko kuitenkin vähintään 0,58 %.

Kun vuokra-aika loppuu, on päätettävä mitä tehdään. Vaihtoehtoina ovat

- lunastaa kohde jäännösarvolla (näin tehdään useimmiten)
- jatkaa vuokrakautta
- osoittaa tavaralle muu ostaja jäännösarvolla (tämä harvemmin tulee kyseeseen)

Irtaimistoleasingissa ei ole sitä mahdollisuutta, että Kuntarahoitus ottaa tavarat omakseen leasingajan päättyttyä.

Leasing käytännössä

Tilaaja hankkii tavaraa. Tavarat hankinnan yhteydessä tilaaja ohjeistaa myyjää lähettämään laskun Kuntarahoitukselle. Laskun maksajaksi on merkittävä Kuntarahoitus Oyj. Laskuun on merkittävä viitekohtaan tilaajan nimi tai kustannuspaikkanumero.

Kuntarahoitus lähettää ilmoituksen saapuneesta laskusta irtaimistoleasingin yhdyshenkilölle eli hankinta- ja kehittämispäällikälle. Yhdyshenkilö varmistaa tilaajalta, että tavara on tullut ja lasku voidaan hyväksyä leasingiin. Yhdyshenkilö hyväksyy laskun leasingiin ja Kuntarahoitus alkaa laskuttaa kuntaa kolmen kuukauden välein. Kuntarahoituksen laskut käsitellään kuten muutkin laskut (asiatarkastus – hyväksyntä – maksu).

Toimittajan ohjeistus

Toimittajaa on ohjeistettava jo kilpailutusvaiheessa, viimeistään sopimusvaiheessa, irtaimistoleasingista. Toimittajalle annettava erillinen ohjeistus on saatavissa Kuntarahoitukselta.

Toimittajalle on tehtävä selväksi, että hankinnan rahoitus hoidetaan irtaimistoleasingilla. Leasingyhtiö on tällä hetkellä Kuntarahoitus Oyj, joka on kilpailutuksella valittu Laukaan kunnan irtaimistoleasingyhtiöksi toistaiseksi. **Toimittajien mahdollisia omia leasingjärjestelyjä ei saa käyttää.**

Sopimuksen mukaan **laskut on osoitettava Kuntarahoitus Oyj:lle** (eli maksaja on Kuntarahoitus), ei siis Laukaan kunnalle. Kuntarahoituksen Y-tunnus on 1701683-4.

Kuntarahoitukselle menevän laskun maksuehto on oltava **vähintään 21 pv netto**. Tämä on ehdottomasti vaadittava toimittajalta.

Laskulla saa olla **vain yhden kustannuspaikan tavaroita**, eli ns. yhteishankinnat (useampi toimipaikka hankkii tavaraa yhdessä) eivät onnistu suoraan. Tietenkin leasinglaskun jakaminen sen tarkastusvaiheessa onnistuu.

Kustannuspaikan numero tulee näkyä viitteenä Kuntarahoitukselle menevässä laskussa.

Kuntarahoitusta laskutetaan mieluummin sähköisellä laskulla, Kuntarahoituksen laskutustiedot ovat:

Operaattori: *OpusCapita Group Oy*
Operaattoritunnus: *003710948874*
Nimi: *KuraLeasing*
OVT: *0037170168341231*

Vaihtoehtoisesti Kuntarahoitukselle osoitetut laskut voidaan lähettää sähköpostilla osoitteella leasing@kuntarahoitus.fi

Investoinnit vuoden 2025 talousarviossa

Nettoinvestoinnit vuoden 2025 talousarvioraamissa ovat 7,2 miljoonaa euroa. Suurin rakennusinvestointi on ruokapalvelukeskuksen investointi, jolle on varattu 2,0 miljoonan euron määräraha.

Uuden Kuntalan hankesuunnittelu on käynnissä, mutta hankkeen toteutusta on päätetty viivästyttää. Lisäksi hankkeen rakennus- ja rahoitusmuodot eivät ole vielä selvillä. Investointipäätöstä ei ole tehty.

Suurin yksittäinen investointikohde on liikennealueet, puistot ja yleiset alueet, joiden rakentamiseen on varattu investointiohjelmaan vuosittain 2,1 miljoonaa euroa.

Edellä mainittujen lisäksi investointimäärärahat kohdentuvat pääasiassa pienemmille hankkeille.

Investointiohjelmaan on raamin antamisvaiheessa kirjattu hankkeet, joihin liittyvä tarveselvitys tai hankesuunnittelu on käynnissä. Raamissa ei anneta investointilupaa tai -päätöstä investointikohteille. Investointikehystä tarkastellaan talousarvion valmistelun edetessä ja kunnanhallitus voi asettaa tarkemman investointikehyksen tarkastaessaan talousarvioraamia syyskuussa 2025.

Seuraavissa taulukoissa on kuvattu vuoden 2025 investointikehys ja alustava viiden vuoden suunnitelma investoinneista sekä rahoituslaskelma. Investointitaulukko päivittyy talousarvioprosessin edetessä. Talousarvion yhteydessä annetaan viiden vuoden investointisuunnitelma. Myös rahoituslaskelma tarkentuu talousarvioprosessin edetessä.

Talousarvioesityksissä alustava investointikehys/-luettelo täsmennetään. Investoinneissa tulee budjetoida myös rahoitusosuudet. Valtuustoon nähden sitova taso on investointimenot ja-tulot investointikohteittain. Sitovana investointikohteena voi olla myös hankeryhmä, kuten tilapalvelun kohdentamaton investointimääräraha, joka jakautuu toteutusvaiheessa usealle eri hankkeelle. Talousarvioesitysten yhteydessä lautakunnat esittävät vastuualueensa investointien tavoitteet ja perustelut.

INVESTOINTIOHJELMA 2025-2029	koko hanke yht.	tot. Ennen 2025	2025	2026	2027	2028	2029
KONSERNIHALLINTO							
Ict; tietoliikenneverkko, tietokoneet, puhelimet, kopiokoneet			300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Arkiston integraatio			30 000				
Hallinnon keskittämisen ohjelmistoratkaisut	60 000		30 000	15 000	15 000		
Osakkeet ja osuudet			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Maanhankinta ja maanhankintamenot			756 000	756 000	756 000	756 000	756 000
Maan myynti			-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Yritystonttien esirakentaminen (elinkeinopalvelut)			50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ			1 151 000	1 106 000	1 106 000	1 091 000	1 091 000
SIVISTYSPALVELUT							
Sivistystoimen tieto- ja viestintätekn. laitteet			50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Leppäveden liikuntapuisto	2 983 095	2 773 095	170 000				
Leppäveden liikuntapuiston sähköliittymä		40 000	40 000				
Vapaa-ajan olosuhteet, kohdentamaton investointi			35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Piha- ja leikkivälineet			30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Kuhaniemen koulun kalustohankinta/Taitojen talo	100 000			100 000			
Kansalaisopiston irtaimistohankinnat	50 000		50 000				
SIVISTYSPALVELUT YHTEENSÄ			375 000	215 000	115 000	115 000	115 000
TEKNISET PALVELUT							
Sivistyspalvelut, kiinteistöt:							
Koulujen ja päiväkotien piha-alueiden kunnostus			30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Taitojen talo/Kuhankosken koulu	35 000			35 000			
Sydän-Laukaan koulu/automaation alakeskukset 2 kpl	60 000		60 000				
Kirkonkylän koulun P-alue	270 000		270 000				
Teknisten palveluiden kiinteistöt							
Kuntalan uudisrakennus*		312 888	15 000				
Sararannan kiinteistö (Laskutus HYVAKS)			300 000				
Vesihuoltolaitoksen katos/Kuhankoski (Laskutus VHL)			100 000				
Pienet investoinnit:							
Kohdentamaton investointimääräraha			550 000	550 000	550 000	550 000	550 000
Tekninen toimi, kiinteistöt:							
Energiainvestoinnit			50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Latauspisteet	90 000		90 000				
Yhdyskuntateknikka:							
Culture in Nature -hanke, luonto- ja matkailuinfran rakentaminen			130 000	130 000	50 000	30 000	
Rahoitusosuus (CiN)			-65 000	-65 000	-25 000	-15 000	
Liikennealueet, puistot ja yleiset alueet			2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000
ELY:n yhteiset hankkeet/Kuhankosken kevytväylä**	2 950 000			1 350 000		1 600 000	
ELY:n osuus hankkeesta	-1 450 000			-650 000		-800 000	
Tukipalvelut							
Ruokapalvelukeskus			2 000 000				
TEKNISET PALVELUT YHTEENSÄ			5 630 000	3 530 000	2 755 000	3 545 000	2 730 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, NETTO			7 156 000	4 851 000	3 976 000	4 751 000	3 936 000
RAHOITUSOSAT JA MYYNTITULOT			-90 000	-90 000	-50 000	-40 000	-25 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, BRUTTO			7 246 000	4 941 000	4 026 000	4 791 000	3 961 000

*Uuden kuntalan hankesuunnittelu on käynnissä, mutta hankkeen toteutustavasta ja -aikataulusta ei ole päätetty

**ELY maksaa puolet hankkeen kustannuksista. Investointiohjelmassa on esitetty koko hankkeen rahoitus, jotta kokonaiskuva välittyy. Kyseessä ei ole hankkeen rahoitusosuus.

Rahoituslaskelma	TP 2023	TAM 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	10 165 478	2 160 590	5 466 100	9 246 376	9 885 918
Satunnaiset erät					5 000 000
Tulorahoituksen korjauserät	-491 138				
Investoinnit					
Investointimenot	5 079 111	5 385 000	7 246 000	4 941 000	4026000
Rahoitusosuudet investointeihin	125 600	95 000	65 000	65 000	25000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovotustulot	561 443	55 000	25 000	25 000	25000
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 282 272	-3 074 410	-1 689 900	4 395 376	10 909 918
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen lisäys	-342	-250 000			
Antolainojen vähennys	799 695	725 000	710 000	735 000	760000
Lainakannan muutokset	1 427 522	2 599 410	979 900	-5 130 376	-11 669 918
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-25 020 568	-10 000	-10 000	-10 000	-10000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	26 448 090	65 200	989 900	-5 120 376	-11 659 918
Muut maksuvalmiuden muutokset	-10 628 565				
Rahoituksen rahavirta	-8 401 690	3 074 410	1 689 900	-4 395 376	-10 909 918
Rahavarojen muutos	-3 119 418	0	0	0	0
Lainakanta 31.12.	110 461 430	113 060 840	114 040 740	108 910 364	97 240 447
Lainakanta €/asukas	5 891	6 026	6 078	5 805	5 183
Investointien tulorahoitus %	205,2 %	40,8 %	76,1 %	189,6 %	247,1 %
Sitova erä valtuustoon nähden					

Hankinnat

Hallintosäännön mukaan hankintalain perusteella tehtävien hankintapäätösten tulee perustua talousarvioon, investointisuunnitelmaan tai hankintasuunnitelmaan. Lautakunnat vahvistavat käyttösuunnitelmien yhteydessä hankintasuunnitelmat. Kilpailutettavat pienhankinnat voivat olla kunnan toiminnan kannalta perushankintoja, jotka eivät ole erikseen mainittu talousarviossa, investointi- tai hankintasuunnitelmassa.

Hallintosäännön § 67 mukaiset valtuudet määrärahoissa ja hankinnoissa:

Hankinnan arvioitu arvo €, alv 0 %	Päätösmenettely	Hankintapäätös, valtuudet	Kilpailutus
enintään 6.000	vähäinen hankinta	suora tilaus/hyväksymismerkintä	Ei pakollinen
enintään 50.000	hankintapäätös	tulospaikan esihenkilö	Kilpailutus
enintään 100.000	hankintapäätös	tulosyksikön esihenkilö	Kilpailutus
enintään 200.000	hankintapäätös	palvelualuejohtaja, kunnanjohtaja, talous- ja henkilöstöjohtaja	Kilpailutus
yli 200.000	hankintapäätös	toimielin: lautakunta, kunnanhallitus	Kilpailutus

Laukaan kunnan hallintosäännön mukaan alle 6.000,00 euron hankintaan riittää tilaus/hyväksymismerkintä.

Yli 6.000,00 euron hankinnasta tulee tehdä jo viranhaltijapäätös.

Kynnysarvot hankinnan lajin mukaan:

Hankinnan laji	Arvo alv 0 %	Hankintatapa	Arvo alv 0 %	Hankintatapa	Arvo alv 0 %	Hankintatapa
Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	enintään 60.000	Pienhankinta	yli 60.000-221.000	Kansallisen kynnysarvon ylittävä	yli 221.000	EU –kynnysarvon ylittävä
Rakennusurakat	enintään 150.000	Pienhankinta	yli 150.000-5.538.000	Kansallisen kynnysarvon ylittävä	yli 5.538.000	EU –kynnysarvon ylittävä
Muut erityiset palvelut (Liite E, kohdat 5-15)	enintään 300.000	Pienhankinta			yli 300.000	EU-kynnysarvon ylittävä
Sosiaali- ja terveyspalvelut (Liite E, kohdat 1-4)	enintään 400.000	Pienhankinta			yli 400.000	EU-kynnysarvon ylittävä

Kaikki kilpailutettavat hankinnat kilpailutetaan sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä, Cludia Kilpailutuksella.

Hankintojen kilpailutuksiin on varattava riittävästi aikaa. Alla suuntaa antava kilpailutusprosessin kesto päätöksentekoon ja lainvoimaisuuteen:

Pienhankinta

- Valmistelu 7-14 vrk (+mahdollinen markkinakartoitus, konsultin apu tms.)
- Tarjousaika 14-21 vrk (sis.kysymykset/vastaukset)
- Tarjosten käsittely 5 vrk
- Päätöksenteko: viranhaltija 200.000 saakka 22 vrk
- Kilpailutus päätöksentekoon ja lainvoimaisuuteen 48-62 vrk (n. 1,5 kk)

Kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta

- Valmistelu 7-14 vrk (+mahdollinen markkinakartoitus, konsultin apu tms.)
- Tarjousaika 14-21 vrk (sis.kysymykset/vastaukset)
- Tarjosten käsittely 5 vrk
- Päätöksenteko: viranhaltija 200.000 saakka tai toimitilin yli 200.000, 22-40 vrk
- Kilpailutus päätöksentekoon ja lainvoimaisuuteen 55-80 vrk (n. 2,5 kk)

EU kynnysarvon ylittävä hankinta

- Valmistelu 7-14 vrk (+mahdollinen markkinakartoitus, konsultin apu tms.)
- Tarjousaika 30-35 vrk (sis.kysymykset/vastaukset)
- Tarjosten käsittely 5 vrk
- Päätöksenteko: viranhaltija 200.000 saakka tai toimitilin yli 200.000, 22-40 vrk
- Kilpailutus päätöksentekoon ja lainvoimaisuuteen 64-94 vrk (n. 3 kk)

Kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalakia (1397/2016) tai erityisalojen hankintalakia (1398/2016) ja kunnan hankintaohjeita. Kynnysarvon ylittävissä eli pienhankinnoissa noudatetaan kunnan hankinta- ja pienhankintaohjeita. Hankintaohjeet ovat saatavissa intranetistä.

Markkinatietoisuus

Hankintoja suunniteltaessa olisi suotavaa selvittää markkinoilla olevia toimittajia, alan kehitystä ja päivittää hankinnan toimintatapoja. Ennen kilpailutusta voidaan suorittaa markkinakartoitusta ja jopa lähettää tarjouspyyntöluonnoksia esiluettavaksi ja kommentoitaviksi alan toimittajille (tekninen vuoropuhelu). Markkinakartoitusta voidaan toteuttaa vapaalla dialogilla toimittajien kanssa, julkaisemalla tietopyyntö, esittelytilaisuuksin, tiedotustilaisuuksin, omaehtoisella markkinoiden kartoituksella tai muiden kokemusten hyödyntämisellä.

Kestävät ja vastuulliset hankinnat sekä mahdolliset hankintalain muutokset

Tulevaisuuden hankintojen kilpailutuksiin on sisällytettävä kestävän ja vastuullisen hankinnan vaatimuksia ja periaatteita. Näitä voivat olla esim. hiilijalanjäljen laskentaa, energiatehokkuutta, materiaalivalintoja, kierrätettävyyttä, elinkaarta, sertifikaatteja, ympäristömerkkiä, innovaatioita ja toimittajan vastuullista toimintaa.

Nykyisen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä tehokkuutta julkisissa hankinnoissa sekä lisätä yritysten edellytyksiä osallistua julkisen sektorin tarjouskilpailuihin.

Hallitusohjelman mukaan hankintalaki uudistetaan mm. siten, että hankintalakiin asetetaan lähtökohtainen velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja.

Sidosyksikköjä koskevan sääntelyn kehittämistä todetaan mm. että hallitus parantaa julkisen sektorin tehokkuutta sekä vahvistaa alueellista elinvoimaa ja yrittämisen edellytyksiä rajaamalla julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa in house-yksiköissä sellaisia tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina.

Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että suorahankinnan ja pakollisen sopimusmuutosilmoituksen ilmoittamatta jättäminen sanktioidaan.

Yhteishankinnat ja sidosyksikköhankinnat

Hankintoja voi myös tehdä liittymällä HANSELin yhteishankintoihin. HANSEL kilpailuttaa hankintoja kunnan puolesta ja laatii sopimukset.

Myös Sarastia tarjoaa palveluitaan yhteishankintojen toteuttamiseen.

Riippuen hankinnan arvioidusta arvosta on liittymispäätökset yhteishankintoihin tehtävä hallintosäännön euro-määräisten raja-arvojen mukaisesti joko viranhaltijoiden toimesta tai toimielimen asian käsittelyn kautta.

Laukaan kunnalla on joitain omistusosuuksia in house –yhtiöissä. Näin ollen Laukaan kunta voi tilata suoraan tällaiselta tuotteita tai palveluita ilman kilpailutusta. Nykyinen hallitus kaavailee rajoitteita näiltä sidosyksiköiltä tehtäviin hankintoihin etenkin omistusosuuksien suhteessa.

Hankintojen suunnittelun uusi työkalu

Kunnassa on käytössä hankintojen suunnitteluun työkalu, Cludia Suunnittelu (Planning). Työkalun kautta voidaan tehdä hankintaehdotuksia hankinnan suunnitteluun ja julkaisuun. Hankintaehdotukset tehdään intranetistä löytyvän linkin kautta. Hankintaehdotuksia työstetään ehdottajan ja hankintaosaajien yhteistyössä. Hankintaehdotuksesta muotoutuu hankintasuunnitelma, joka julkaistaan julkisessa hankintakalenteri.fi –palvelussa. Palvelun kautta voivat yrittäjät seurata ja saada tietoa tulevista kilpailutuksista. Hankintaehdotuksen käyttöönottokoulutuksia järjestetään yksiköittäin.

Mikäli hankinnoista ei ole tehty hankintaehdotusta tai hankintasuunnitelmaa Cludia Suunnittelussa, tulee viimeistään talousarvion laadinnan yhteydessä suunnitella vuonna 2024 kilpailutukseen tulevat hankinnat.

Ajantasaiset hankintaehdotukset tulisi olla Cludian Suunnittelu -järjestelmässä ja julkaistuina hyvissä ennen varsinaista kilpailutusta.

Kilpailutuksista tiedottaminen

Laukaan kunta on järjestänyt viime vuosina yleisen ja avoimen hankintafoorumin. Hankintafoorumi on ollut avoin tilaisuus, jossa esitellään tulevia kilpailutuksia. Osallistujamäärän ollessa pienehkö, tulemme informoimaan hankintoja erilaisella konseptilla esim. jalkautumalla yrittäjille suunnattuihin muihin tilaisuuksiin.

Sopimukset

Suuri osa kunnan toiminnoista perustuu sopimukseen. Tästä syystä sopimukset vaikuttavat suuresti myös kunnan talousarvioon, joten sopimusten hallinta ja taloudellinen seuranta ovat hyvin tärkeitä. Sopimukset laaditaan ja tallennetaan Dynastyn asiantuntijajärjestelmään.

Voimassa olevista sopimuksista pyritään pitämään ajan tasalla olevaa listaa koko organisaation hyödynnettäviksi.

Hankintaopas tilaajille ja tarjoajille

Tavoitteena on laatia yhtenäiset ohjeet hankintojen kilpailutuksiin tilaajille sekä hankintaopas tarjoajille.

Tarjoajille laadittava opas tullaan laatimaan yhteistyössä tarjoajien ja yrittäjien kanssa.

Talousarvion kustannuspaikat vs. palveluluokat

Talousarvio on sitova tulosityksiköittäin toimintakatteen osalta. Tulosityksikköjen sisällä talousarviota seurataan kustannuspaikoittain. Talousarvion 2025 laadinnan yhteydessä suositellaan tarkastamaan, että kustannuspaikkarakenne on tarkoituksenmukainen. Jos samalle palveluluokalle kirjattavia kustannuksia ei ole esimerkiksi sisäisen laskennan tai erillisen hankkeen takia tarvetta seurata usealla kustannuspaikalla, kustannuspaikkoja suositellaan yhdistettävän. Talousarvion valmistelun yhteydessä pyydetään myös tarkastamaan, mitkä kustannuspaikat päättyvät, ja ilmoittamaan niistä taloushallintoon salla.pakarinen@laukaa.fi.

P-asemalta taloushallinnon kansioista tilikartat löytyy palveluluokkaexcel. Kustannuspaikkoja suositellaan suunniteltavan rinnakkain palveluluokkaexcelin kanssa, ja yhdistelemään kustannuspaikkoja siten, että kustannuspaikat vastaavat mahdollisuuksien mukaan palveluluokkia

Jos esimerkiksi avustusten, sisäisen laskennan tai muun talouden seurannan vuoksi kustannuspaikkaa ei voida yhdistää vastaamaan yhtä palveluluokkaa, pyritään siihen, että kustannuspaikan kaikki tapahtumat koskisivat yhtä palveluluokkaa. Tällöin järjestelmään voidaan tiliöintiä helpottamaan laittaa oletuspalveluluokka, joka helpottaa tiliöintejä ja edistää kirjausten oikeellisuutta.

Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen

Kunnat harjoittavat pääosin verovarain rahoitettua lakisääteistä toimintaa. Verovarain rahoitettu lakisääteinen toiminta ja kilpailullinen toiminta eivät saa sekoittua toisiinsa, vaan kilpailullista toimintaa tulee pystyä seuraamaan erillisenä kokonaisuutena. Tämän vuoksi julkisyhteisön tai sen määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee eriyttää kirjanpito, kun se harjoittaa sekä markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, että muuta toimintaa. Säännöksen soveltamisen kannalta keskeistä on tunnistaa julkisyhteisön kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava taloudellinen toiminta. Markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta on pidettävä erillistä kirjanpitoa eli toiminnalla on oltava oma kustannuspaikka.

Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen tuo julkisyhteisöjen markkinoilla harjoitettuun toimintaan läpinäkyvyyttä, luo edellytyksiä markkinaperusteisen hinnoittelun varmistamiseen, ehkäisee julkisten varojen päätymistä markkinoilla tapahtuvaan toimintaan ja turvaa tassapuolisia kilpailuedellytyksiä.

Talousarvion valmistelun yhteydessä palvelualueet käyvät läpi, onko kaikki palvelualueen toiminta lakisääteistä verovarain rahoitettua toimintaa, vai onko palvelualueilla kilpailullista toimintaa. Kilpailullisen toiminnan tunnistamiseksi pohditaan:

- Onko harjoitettu toiminta taloudellista

- Toimiiko julkisyhteisö samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa kilpailutilanteessa, jossa kilpailu voisi vääristyä

Jos todetaan, että palvelualueella on kilpailullista toimintaa, tulee toiminnalla olla omat kustannuspaikat vuoden 2025 toiminnan seurantaan ja raportointia varten. Kilpailullisen toiminnan tulot ja menot kirjataan kyseiselle kustannuspaikalle. Vuoden loputtua toiminnasta laaditaan erillinen tuloslaskelma yhdessä taloushallinnon henkilöstön kanssa.

Tällä hetkellä kunnassa on eriytetty yksityisille päiväkodeille myytävät ruokapalvelut.

Lisätietoa löytyy: <https://www.kkv.fi/kilpailuasiat/kilpailuneutraliteetti/kirjanpidon-eriyttaminen/>

Kuvaus käytänteistä

Lautakuntien talousarvioesityksiä varten on laadittu mallipohja. Tyhjä mallipohja löytyy P-asemalta TA 2025 kansioista. Lautakuntien valmiit talousarvioesityksen tallennetaan palvelualueen nimellä 30.9.2024 mennessä P/Taloushallinto/TALOUSARVIOT/TA 2025.

Talousarviossa käytetään fonttia Calibri, koko 11. Euromääräiset luvut esitetään muodossa 100.000 euroa tai 0,1 miljoonaa euroa (eli ei 100 000 €, 100t€, 0,1 m€ jne.). Pistettä käytetään tuhat –erottimena, ja käytetään ilmaisua ”euroa” tai ”miljoonaa euroa”. Talousarviossa pyritään välttämään lyhenteitä, jolloin kirjoitusasu pysyy yhtenäisenä ja ymmärrettävyyden parane.

Talousarvion menot, tulot ja kate ilmaistaan taulukossa. Vältetään tarkkojen euromääräisten lukujen ilmaisua talousarvion kuvailevissa teksteissä. Talousarvion luvut muuttuvat talousarvioprosessin aikana. Talousarviokirjan päivittäminen on haastavaa, jos euromääräisiä tarkkoja lukuja on esitetty monessa eri kohtaa.

Lisäksi talousarvioluvut tulee tallentaa ProEconomica Premium-taloudenohjausjärjestelmään kustannuspaikoittain ja tileittäin. Luvut tallennetaan kymmenen euron tarkkuudella arvonlisäverottomin hinnoin. Tallennuksesta huolehtivat palvelualueet keskitetysti.

Sisäiset erät (tilit 4342, 4411, 4861)) sekä poistot (tilit 7100-7210) tallennetaan ProEconomica Premiumiin taloushallinnossa. Näitä lukuja ei saa muuttaa. Pienehköt sisäiset erät, joita ei voida täsmäyttää myyjän ja ostajan välillä budjetoidaan ulkoiselle tilille.

Käyttösuunnitelmat tulee vahvistaa tammikuun 2025 loppuun mennessä.